

Természettudományos múltunk felkutatása

Orvostudományi Különdíj

Felkészítő tanár:

Kátai Mónika

Horváth Mihály Gimnázium

6600 Szentés Szent Imre herceg u. 2.

Készítette:

Bocskay István

Gombos Melitta

2014. október

Dr. Bugyi István, a sebészet nagymestere

Bevezető

Diákkorban az ember naponta rácsodálkozik a világra. A tapasztalat, a tudás, a hagyományok megismerése, megértése és jelenkori alkalmazása közös érdekünk. Elődeink bölcsessége, munkája sok esetben nyújt megoldást napjaink bajaira is. Pályázatunk célja éppen az, hogy olyan ember életén, munkásságán keresztül vonjunk párhuzamot a ma és a régmúlt között, aki méltán érdemelte ki az utókor figyelmét és elismerését. Tevékenysége, cselekedetei példát, tanítást jelentenek számunkra, esetenként megoldást mai problémáinkra.

Életkortól függetlenül, születésünktől halálunkig kapcsolódunk az egészségügyi ellátórendszerhez. Minden korszak társadalmában elsődleges fontosságú a lakosság gyógyítása, az általános egészségügyi viszonyok fejlesztése. Mit tapasztalhatunk ezen a területen?

1. Az egészségügy helyzete Magyarországon

Ha a fenti címet beírjuk az ismert kereső programokba, akkor olyan cikkekkel, tanulmányokkal találkozhatunk, mint az alábbiak.

„Néhány területet leszámítva a magyarok katasztrofális egészségügyi állapotban vannak, a kórházak leromlottak, folyamatosan zsugorodik a költségvetésük, egyenlőtlenségek és a hálapénz mérgezi a rendszert, az orvosok elvándorlása pedig megállíthatatlannak tűnik” - állítja egy cikk, amely a **British Medical Journalban** jelent meg (www.origo.hu - 2014. 10. 20).

Az **origo** internetes portál megkeresésére Gaál Péter, a Semmelweis Egyetem dékánja elmondta: úgy látja, hogy három területen különbözik leginkább a magyar egészségügy a többi Európában működő rendszertől, és ezek jelentik a legnagyobb kihívásokat. Az egyik a magyarok egészségi állapota, a másik az egészségügyi ellátásra jutó rendkívül kevés pénz, a harmadik az orvosok elvándorlása.

Sajnos a helyzet nem könnyű, sőt, időnként elkeserítő, de vizsgáljuk meg, hogy mi a helyzet ezen a területen Szentesen.

2. Szentes város általános egészségügyi helyzete – a Dr. Bugyi István kórház állapota, megítélése 2014-ben

Szentes város kórháza a település és a környező városok, községek ellátásáért (kb. 120 ezer fő) felel. A körzeti orvosi rendelők és az anyatejbegyűjtő-állomás mellett rendelőintézet és mentőállomás is található a városban. Működik az orvosi ügyelet, és a gyógyszer-tári ügyelet ugyancsak elérhető. Az egészségügyi ellátást nagymértékben segíti a néhány évvel ezelőtt átadott mentőhelikopter-állomás, amely regionális hatáskörű.

A kórház állaga sajnos leromlott, felszereltségére jellemző, hogy egyes osztályokra a betegek visznek hőmérőt. Nem ritka, hogy az osztályok bizonyos eszközöket, gyógyszereket kölcsönadnak egymásnak. Számos dolgot a betegek hozzátartozói vásárolnak meg és visznek be az ellátottaknak, mert a Kórház nem tud adni. Gyógyszerhiány és esetenként

lelkiismeretlen hozzáállás tapasztalható. Természetesen nem mindenki részéről és nem minden osztályon, de mégis ez a közvélemény. A kórház parkja elvesztette régi varázsát, mindenfelé kóbor macskák járkálnak, ami elég furcsa egy egészségügyi intézményben. A lakosság bizalma csökkent, számos esetben a szegedi Klinikát választják a betegek, mert jobb ellátást remélnék.

3.A vidéki kórházak állapota az I. világháborút követően, illetve a szentesi kórház helyzete 1930-ban Dr. Bugyi István érkezésekor

Az I. világháború az egészségügyi intézményekben is komoly károkat okozott. 1920 után közel 20.000 kórházi ágy maradt az elcsatolt országrészekben. A Budapesten kívüli kórházak jelentős része maradt fekvőbeteg intézmény nélkül. A kórházi ellátás mély pontra került, hiszen 1929-től a nagy gazdasági válság következtében a közkórházak felújítására, karbantartására nem volt forrás, a műszerek beszerzése, illetve pótlása lehetetlenné vált. A háborúban az épületek sokasága tönkrement vagy megrongálódott. Az ápolási idő az 1920-as évek elejéhez viszonyítva a következő évtized elejére jelentősen lecsökkent. Különösen olyan helyeken volt ez érzékelhető, ahol (mint Szentesen is) a lakosság jelentős része a városon kívül, falvakban vagy tanyákon élt.

Dr. Bugyi István alig múlt 30-éves, amikor visszatért szülővárosába, Szentesre. 1930-ban a fiatal sebész a következőket jegyezte fel a Szentesi Közkórház sebészeti osztályának állapotáról szóló írásában (*Papp Zoltán – Bugyi István élete és munkái*):

„1930 karácsony estéjén végeztem az első műtétet, már mint kinevezett főorvos, leendő munkahelyemen, Csongrád megye Közkórháza sebészeti osztályán. ..Az első tapasztalatok olyan elszomorítóak voltak, hogy ekkor láttam: sokkal nagyobb munkára vállalkoztam, mint amire számítottam. ... Újjá kell itt szervezni mindent: a betegápolástól, az osztály felszerelésétől a legapróbb részletekig, a mellékhelyiségek elfogadhatóvá tételéig. A késő esti órákban szállították be a beteget. A folyosókon koromsötét volt, úgyhogy tapogatózva kellett a fal mellett menni, míg egy villamos kapcsolót találtam. A kapcsolót megtaláltam ugyan, de hiába csavargattam, nem működött.”

A kíváncsi utókorban felmerül a kérdés, hogy vajon ki volt az a fiatal sebész, akinek bár a kinevezése csak 1931. január 01-től szólt, mégis már 1930. karácsony estéjén műtött.

Ki volt Dr. Bugyi István?

1898. január 3-án született Szentesen. Testvére nem volt, középiskoláit Szentesen (egy évet Budapesten) végezte, 1915-ben, 17-éves korában kapta meg a szentesi gimnázium érettségi bizonyítványát. Az egykori Magyar Királyi Állami Gimnáziumot napjainkban Horváth Mihály Gimnáziumnak hívják, és mi is abban az iskolában végezzük tanulmányainkat, ahová Dr. Bugyi István járt. Érettségi után 1920-ig Budapesten volt egyetemi hallgató, itt avatták 22 éves korában orvosdoktorrá. Az avatás után egy évig a bécsi sebészeti klinikán volt műtönövendék, majd hazatérve a Szegedi Egyetem Sebészeti Klinikáján végzett 2 éves tanfolyamot, ezt követően nyerte el a sebész-műtői oklevelét (amely napjainkban az orvosi szakvizsgának felel meg). Sebész-műtői oklevele birtokában egyéves külföldi tanulmányútra ment Németországba és Franciaországba, ahol a korszak kiemelkedő sebészeti klinikáin töltött egy-két hónapot. Folyamatos önképzését a budapesti Új Szent János Kórház Sebészeti Osztályára történt kinevezése szakította félbe. 7 évig dolgozott a kórház sebészeti osztályán a világhírű Manninger professzor mellett. Pályázatra jelentkezve, adjunktusként tért haza szülővárosába Szentesre, és vette át 1931. január 1-jén Csongrád Megye Közkórháza Sebészeti Osztályának vezetését.

Milyen tanulsággal szolgálnak Dr. Bugyi István életének tanulóévei a jelenkor diákjainak?

Nemcsak napjainkban, hanem már kilenc évtizeddel ezelőtt is elmentek a fiatal orvosok nyugat-európai tanulmányútra, munkára. A korszak lehetőségei többet nyújtottak azoknak a diákoknak, akik hajlandók voltak az önképzésre. Elképzelhetjük, micsoda befektetés lehetett a Bugyi család részéről mindezt finanszírozni, illetve milyen erőfeszítés volt a fiatal orvos részéről a szakma csúcsát idegen nyelveken, németül és franciául tanulni.

A kemény nyugati évek után Budapesten tanulta tovább a gyógyítást, majd emelkedett a ranglétrán az adjunktusi szintig. Manapság már jóval korábban „emelkednek” orvosok és meg sem állnak Angliáig vagy Németországig, a jobb körülmények és a több pénz reményében. Biztosak lehetünk abban, hogy Dr. Bugyi Istvánt is tárt karokkal várták volna számos klinikán, kórházban, ő azonban példaértékű lépést hozott, és hazatért. Hazament oda, ahol a gyökerei voltak, ahol a szülei, a barátai éltek. Vajon mi késztetett egy tehetséges fiatal sebészt arra, hogy lemondjon rangos helyekről, pénzről, külföldi karrierról, és Szentesen kezdjen egy szinte kilátástalannak tűnő munkát?

65-éves korában írt Önvallomásában (*Papp Zoltán – Bugyi István élete és munkái*) így fogalmazott erről:

„Bejártam a német és francia klinikákat, kórházakat; néztem, láttam, figyeltem, és mindent feljegyeztem. Életem célja volt, hogy majdan engem is megkérdezzenek, ha komolyabb problémáról van szó a betegágy mellett. Az orvosi pálya iránti vonzódásomat anyám nevelte belém, a munka szeretetét apámtól örököltem. 32 évvel ezelőtt, ifjú sebészként kerültem haza szülővárosomba. Ragaszkodtam ehhez a városhoz, hiszen minden téglájához, utcakövéhez, felejthetetlen diákkori emlékek tapadnak.”

Szülővárosába érkezésekor látta, hogy korszerűtlen, szakszerűtlen és műszerhiányos a kórház. A sebészetet hónapokra leállította, amíg át nem alakították olyan színvonalra, amely nemcsak szakmai elvárásainak, de egyben a korszak budapesti kórházai színvonalának is megfelelt. A korábbi források feltárását követően egyértelműen kijelenthető, hogy az 1881-ben, földszintes épületben, mindössze 20 főnyi ellátással elindult szentesi kórház Dr. Bugyi István belépését, igazgatói és szakmai munkásságának köszönhetően vált elismert gyógyító központtá.

Első tanulság - **MOTIVÁCIÓ**

Összehasonlítva a múlt század első évtizedeinek kórházi viszonyait a mostani helyzettel, megállapíthatunk hasonlóságokat. Természetesen jobb a műszerezettség, és komfortosabb is a Kórház, mint akkor volt, de az alulf finanszírozottság, az orvoshiányból fakadó ellátási akadályok ugyanúgy nehézségek, mint egykoron. A motiváció, az állhatatos, a gondokat áthidaló mentalitás az, ami Dr. Bugyi István tulajdonságaiból ide kívánczik: a rendíthetetlen elszántság, hogy a súlyos problémák ellenére is kitartott, nem ment el, hanem megpróbált felépíteni valamit, amiben őszintén hitt, ami után vágyott.

Második tanulság – **A LOKÁLPATRIOTIZMUS**

2014-ben, a KSH szerint 340 ezer honfitársunk dolgozik külföldön, és közülük sokan nem jönnek haza. Dr. Bugyi István nemcsak hazajött, hanem hazahozta azokat a „kincseket”, amelyek tudássá formálódva lehetővé tették, hogy a betegek biztonságosabb, szakszerűbb ellátást kapjanak. Hazaszeretete és városszeretete példaként szolgálhat a mai fiatalok számára. Tapasztalatot szerezni, tanulni, pénzt keresni – elismerésre méltó. Hazajönni, átadni a megszerzett tudást, értéket teremteni – dicsőség.

Harmadik tanulság – CSELEKVÉS A KÖZÖSSÉGÉRT

Ha magára gondolt volna Dr. Bugyi István, akkor Berlinbe vagy Párizsba megy, majd egy jó hírű svájci magánklinikát választ. Ezzel szemben ő azokat akarta gyógyítani, azoknak építtetett új kórházi osztályokat, akik a tanyavilágból gyalog jártak orvoshoz (betegen – kilométereken át, sárban, hóban, hőségben), vagy szekéren rázkódtak a kórházig. Olyan embereket segített és gyógyított, akik kubikosként a Tisza gátat építették, azokat a gyermekeket fogadta, akiknek a szülei elveszítették munkájukat a válság idején.

Negyedik tanulság – A MUNKA SZERETETE

Munkássága alatt akaratlanul is megtanította a körülötte dolgozóknak magatartásával, mennyire fontos a munka szeretete. Követendő utat mutatott a szakmája iránti odaadásával. Mindig készen állt a műtétekre, nem számított, éjjel vagy nappal kellett cselekednie, a beteg volt számára a legfontosabb. Semmiféle munkadíjat, honoráriumot nem várt el, és nem is fogadott el a betegetől.

4. Mit tett Dr. Bugyi István a szentesi kórházért?

1931-től kezdődően 1981-ben bekövetkezett haláláig a szentesi kórház és Dr. Bugyi István tevékenysége egybeforrott, és egészen 1974. december 31-én bekövetkezett nyugdíjba vonulásáig következetesen törekedett arra, hogy csapatot építsen, olyan „team”-et, amely megvalósítja mindazt, amit megálmodott.

AZ ÉPÍTŐ

A különböző terminusokban történt igazgatósága idején szervezte a kórházat a kor színvonalán modern és hatékony egészségügyi intézménnyé.

Napjaink tendenciája az osztályok összevonása vagy megszüntetése. Abban a kórházban, ahol egykor Dr. Bugyi István dolgozott, az elmúlt évek során több mint 100-zal csökkent az ágyak száma. A különböző intézkedések következtében - a kórházban - megszűntek szakterületek (pl. szemészet).

Egészen máshogy volt ez Dr. Bugyi István igazgatóságai idején. Új osztályokat hozott létre, úgymint gyermekosztály, nőgyógyászat, belgyógyászat, bőrgyógyászat, elmeosztály, tüdőgyógyászat. Tevékenységének köszönhetően létrejött az új prospektúra, illetve a központi laboratórium.

A TUDÓS

Dr. Bugyi István 1923-tól publikált rendszeresen, mégpedig igen aktívan. 10 könyvet és 7000 levelet írt, 101 közleménye jelent meg. Az 1960-ban, illetve 1961-ben írt „Gyakorlati sebészet I.-II. kötet” című tankönyvéből generációk sora tanult és alapozta meg szakmai jövőjét. A Magyar Sebész Társaság, valamint a Magyar Urológusok és Nephrológusok Társaságának egyaránt tagja volt. Jelentős tudományszervezői tevékenységet folytatott, országos jelentőségűeket, illetve havi rendszerességgel tartott tudományos üléseket nemcsak a kórházban.

A TANÁR

Rendkívüli szakmai tudása és nagyszerű emberi jellemvonásai képessé tették arra, hogy fiatalokat oktasson, és az évek alatt nemzetközi hírűvé emelje az ún. Bugyi-iskolát. Az 1942-43-as tanévben a hallgatók közül hárman kérték a sebészeti stúdiumot. Dr. Bugyi István a sebészet oktatását úgy oldotta meg, hogy nem ő utazott Szegedre, hanem az egyetemisták jöttek hozzá Szentesre. Dr. Mencser András (Tanár úr egyik legismertebb tanítványa) *Egy sebészorvos emlékezései* című könyvében teszi ismertté Dr. Mándi István nyugállományú urológus főorvos visszaemlékezését a hallgatókkal történt kapcsolatfelvételtől. *„Megbeszélte időpontra egy fekete Mercedes érkezett a Szegedi Sebészeti Klinika elé – mint hamarosan kiderült Bugyi tanár úr küldte a saját kocsiját a medikusokért – az orvostanhallgatók beszálltak és a Szentesi Kórház sebészetéig meg sem álltak.”*

Iskolateremtő munkájának eredményeként olyan kiváló sebészeket nevelt az egészségügy számára, mint: Elek László, Tari Gábor, Badó Zoltán, Zsoldos Ferenc, Tóth Csaba, Horváth Mihály, Mencser András, ifj. Bugyi István, Bugyi Tamás és Papp Zoltán, ez utóbbi napjainkig a legismertebben ápolja Dr. Bugyi István szellemi hagyatékát és emlékét.

A MŰVELT EMBER

Dr. Tóth Csaba professzor, urológus Dr. Bugyi István legkiválóbb tanítványainak egyike, maga is egyetemi tanár a Debreceni Egyetemen. Mesteréről a következőképpen vall: *„A professzor úr zongorázott, zenekarban játszott, filmezett, fényképezett, teniszezett, jó úszó és műugró volt és 80. életévét meghaladva is a szokásos módon délelőtt kerékpárjával ment a kórházba, operált és éjjel otthon a tudományos munkáit végezte. Verseket írt és fordított. A magyar sebészek zseniális nagymestere volt.”* Tudjuk, hogy több nyelven beszélt kiválóan, sőt német nyelvű orvosi szakkönyvek fordítását is elvégezte.

AZ EMBER

Kiváló munkahelyi közösségteremtése, ismert igazságszeretete mellett hatalmas emberszeretete volt. Dr. Tóth Csaba szerkesztésében jelent meg Dr. Bugyi István sebész főorvos 75. születésnapjára a Szentesi Megyei Kórház Emlékkönyve. Ebben a könyvben emlékezik Dr. Hőnig Vilmos, aki 1942 – 1945 között, mint belügyi munkaszolgálatos dolgozott a szentesi kórházban. Leírja könyvében, hogy Dr. Bugyi István a háborús évek során nagyon komoly személyes kockázatot vállalt, hisz zsidó vallású embereket segített, mentett. Az embertelen világban embernek maradni csak nagyon keveseknek sikerült, ő mégis megmaradt ugyanolyan jó embernek, mint amilyen volt.

Az elesettek, a szegények, az üldözöttek számára volt hely a szívében. Megérintette mások gyengesége, kiszolgáltatottsága. Az emberséget elébe helyezte karriernek, munkának, minden másnak. Hőnig doktor emlékeinek talán legfelkavaróbb részét szó szerint idézzük: *„Számos szentesi üldözöttet a börtönből hozatott ki, vett fel a kórházba és operált meg. Majd ezt követően, az előírásokon messze túlmenő ideig tartotta ezeket a szerencsétleneket a kórházban, hogy ezzel átmenetileg vagy végleg a börtöntől, illetve a rájuk váró majdnem biztos haláltól megmentse.”*

Családi életét örömök és nehézségek egyaránt jellemezték. Első felesége fiatalon elhunyt, második felesége 4 fiúnak adott életet, akik születése és nevelése bearanyozta Dr. Bugyi István életét. Ketten választották az orvosi pályát (bár később idegen földön keresték a boldogulásukat), míg a legfiatalabb gyógyszerész lett. Gyógyszertárát édesapjáról nevezte el.

Mit tenne most Dr. Bugyi István, ha élne?

Bizonyára meglepetten tapasztalná, hogy mennyire felgyorsult a világ. Valószínűleg rágyújtana a pipájára, és magában elismeréssel adózna azoknak az orvosoknak és ápolóknak, akik a pénzügyi nehézségek ellenére is kitartóan dolgoznak. Ha közöttünk lehetne

Dr. Bugyi István, akkor minden befolyását latba vetné, hogy külső forrásokat szerezzen a korszerűsítések érdekében, alapvető eszközök beszerzésére. Egészen biztosan törekedne arra, hogy csapatot, közösséget építsen fiatal orvosok közreműködésével. Képezné őket különleges sebészeti beavatkozásokra, komplikált műtétek tapasztalatait osztaná meg velük, miközben nevelné őket az ember szeretetére, megbecsülésére. Igazi vezetőként viselkedne, aktívan bekapcsolódna a kórház fejlesztésébe. Biztosan törekedne arra, hogy a kórház külső megjelenése, legendás szépségű parkja visszanyerje egykori vonzerejét. Tudományos képzéseket szervezne, ahová hazai és nemzetközi szakemberek érkeznének. Új módszerek és technikák alkalmazását ösztönözné.

5. Dr. Bugyi István személyének és munkájának jelentősége

Tanár úr – ahogyan a legtöbben tisztelettel szólították – azon kevesek közé tartozott, akiket már életükben megbecsülés illetett. Egyetemi oktatói elismerései mellett 1949-ben a Kossuth-díj ezüst fokozatával tüntették ki. Leginkább egy régi mondással fejezhetjük ki mindazt, amit alkotott. „Bölcsesség által építetik a ház, és értelemmel erősítetik meg”. Nemcsak épített, hanem tartalmassá is tette. Művelte szakmáját, egyben tovább is adta, és mindeközben az elismerések dacára is szerény maradt. 70-éves korában, 1967 karácsonyán írt önéletrajzának utolsó sorai jól szimbolizálják mindezt:

*„Makogó makáma, - nem divat már ma - így jött
ki a gépből - én se sokat értek az egészszől -
ez voltam, ez vagyok - vágyaim sose voltak
nagyok - hogy történt, mi történt? who knows
nem vagyok virtuóz - sem karrierista -
csak szimpla chirurgus
doktor(?) bugyi pista”*

Zárszó

Ha feltenné valaki a kérdést: pályázatunk témájául miért Dr. Bugyi István életének, munkásságának összefoglalását, tevékenységének hatását választottuk, akkor a fentiekben leírtak remélhetőleg választ adnak erre. Ha azonban azt kérdeznék: diákként miért tartottuk fontosnak, hogy kutassunk, olvassunk, és mindezeket leírjuk, akkor az alábbiakkal tudunk válaszolni. *„Amiképpen meghalnak az emberek, meggy feledésbe tetteik emléke. Ezért szükséges, hogy ami az utódok feledékenységében kitörlődne, az írás segítségével éledjen fel.” (Dr. Papp Zoltán - Bugyi István élete és munkái).*

Ilyen szép életút után Dr. Bugyi István méltán érdemli meg a hozzáillő tiszteletet. Sok-sok ember nézett fel rá, tisztelte, becsülte, és még ma is tekintély övezi nevét. Reméljük, hogy a cikk elolvasása után gyarapodni fog a Bugyi-tanítványok száma, akik igazán megbecsülik Tanár úr életútját.

Ha pályázatunk olvasása közben már legalább egy olvasó tisztelettel gondol Dr. Bugyi Istvánra, akkor már megérte foglalkozni e témával.